herpy

SALAMANDRE

## California Newt

# *Taricha torosa*

*Taricha torosa* er en kraftig, 13-20 cm lang vandsalamander fra Californiens kyst, med grynet brun ryg og gul til orange bug. Huden indeholder tetrodotoxin, en nervegift uden modgift, og dyret kan være dødeligt, hvis det sluges. Arten lever mest på land og søger kun i vand for at yngle, og den skal holdes køligt.

Familie: Salamandridae  Tidligere navn: *Cynops torosus; Notophthalmus torosus*  **Kraftig hudgift**

### SPECIFIKATIONER

#### DYRET

| | |
|---|---|
| Voksenstørrelse | **13-20 cm**<br>total længde inkl. hale |
| Levetid | **12-22 år** |
| Aktiv | **Dag og nat** |
| Levevis | **Semi-akvatisk** |
| Biotop | **Vådområde og tempereret skov og eng** |
| Hudgift | **Kraftig**<br>Undgå hudkontakt, og vask hænderne grundigt efter arbejde i terrariet |
| Sværhedsgrad | **Øvet** |

#### PASNING

| | |
|---|---|
| Min. terrarie | **60 × 30 × 30 cm**<br>L × B × H til 2 voksne dyr |
| Temperatur, dag | **16-21 °C** |
| Temperatur, nat | **14-18 °C** |
| Luftfugtighed | **70-90 %** |
| Vand | **Vandskål** |
| UVB | **Ikke nødvendig** |
| Kost | **Insekter og orme/snegle** |
| Holdes | **Parvis eller i gruppe** |

#### AVL

| | |
|---|---|
| Formering | **Æglæggende** |
| Udvikling | **Larver i vand** |
| Æglægning | **I vand** |
| Kønsmoden | **36 mdr.** |
| Æg pr. sæson | **7-30** |
| Klækning | **14-21 dage** |
| Larvetid | **60-90 dage**<br>fra klækning til metamorfose |
| Larvefoder | **Små vanddyr (dafnier, myggelarver)** |
| Yngelpleje | **Ingen** |

#### BESKYTTELSE OG PAPIRER

| | |
|---|---|
| CITES | **Ikke omfattet** |
| EU-bilag | **Ikke omfattet** |
| IUCN | **Næsten truet (NT)** |

Arten er ikke opført på CITES og står ikke i EU-bilag A-D. Ingen padder står på listen over forbudte dyr i BEK nr. 1261/2015.

## Om arten

*Taricha torosa* er en kraftig, stilfærdig salamander med grynet hud og afrundet snude. Voksne dyr er 13-20 cm lange, regnet med hale, og hannerne er lidt større end hunnerne. Landdyr er gulbrune til mørkebrune på ryggen og lysegule til orange på bugen. Øjenlågene og området under øjnene er lysere end resten af hovedet, og irisen er sølvfarvet til bleggul. Set ovenfra rager øjnene ud til eller forbi hovedets omrids. Det, og de Y-formede ganetænder, adskiller arten fra *Taricha granulosa*, som den ofte forveksles med; den har mindre øjne, der ikke rager ud, og V-formede ganetænder.

I yngletiden får hannen glat, løs hud, bredere og fladere hale, opsvulmet kloak og ru hornpuder under fødderne, så han kan holde fast om hunnen. Hunnen får også glattere hud og en bredere hale, men mindre tydeligt. Larverne er lysegule med to smalle mørke bånd på ryggen.

Huden indeholder tetrodotoxin, den samme nervegift som hos fugu-fisk. Giften dannes formentlig af bakterier og ikke af salamanderen selv. Giften sidder i hele huden, i musklerne, blodet og æggestokkene og også i æggenes gelé, mens larverne ikke er giftige. Leveren, tarmene og testiklerne indeholder kun meget lidt. Mængden varierer meget fra bestand til bestand: nogle dyr har næsten ingen gift, og de giftigste bestande af *T. torosa* rummer mindre end de giftigste bestande af *Taricha granulosa*. Giften er stadig stærk nok til at slå de fleste hvirveldyr, også mennesker, ihjel, hvis dyret sluges. Der findes ingen modgift. Giften kan også optages gennem slimhinder og sår, så dyr og æg håndteres kun, når det er nødvendigt. Når dyret trues, buer det ryggen, lukker øjnene, strækker lemmerne ud til siderne og holder halen lige bagud, så den orange bug er synlig som advarsel.

Arten blev tidligere regnet for to underarter. Siden 2007 har bestandene i Sierra Nevada været en selvstændig art, *Taricha sierrae*, og *T. torosa* omfatter kun kystbestandene og enkelte bestande i det sydlige Sierra Nevada. Arten bliver 12-15 år i naturen og kan blive over 20 år i fangenskab.

## Udbredelse og levested

*Taricha torosa* findes kun i Californien i det vestlige USA. Hovedudbredelsen følger kystbjergene fra Mendocino County i nord til Los Angeles County, med adskilte bestande i San Diego County længere sydpå og i det sydlige Sierra Nevada syd for Kaweah River. Nord for floden i Sierra Nevada lever *Taricha sierrae*, og de to arter overlapper en smule omkring floden.

> **Oprindelig udbredelse:** USA.

### LEVESTED

*Taricha torosa* lever i løvskov, krat og buskvegetation (chaparral) nær de damme og vandløb, hvor den yngler. I den nordlige del foretrækker dyrene fugtig skov; længere sydpå lever de i tørrere terræn. Det meste af året er voksne dyr landlevende. Om dagen og i den tørre sommer gemmer de sig i fugtige huler, under træ og sten og i dyrehuller, og efterårets og vinterens regn får dem til at vandre til yngledammene, ofte i store flokke og ofte til den dam, de selv klækkedes i. De er mest synlige fra december til maj. Efter ynglen forlader de fleste voksne vandet igen, men i nogle permanente vandhuller bliver nogle dyr i vandet hele året.

Yngledammene er små damme, vandhuller og langsomt rindende vandløb. Arten er nær truet. Bestande i sydcalifornske vandløb er gået stærkt tilbage, fordi indførte rødsumpkrebs og myggefisk æder æg og larver, og voksne dyr bliver skadet af krebsenes kløer. Mange dyr dør desuden på veje under vandringen til dammene.

## Pasning

### TERRARIET

Der findes forholdsvis lidt viden om pasningen af *Taricha torosa*, så vintertemperaturerne er lånt fra den nærtbeslægtede *Taricha granulosa*, som holdes oftere. Pasningen af de to arter er ikke ens: *T. torosa* lever mest på land. Et terrarie med en vandskål er derfor den normale opstilling; kun i yngletiden er et akvarium nødvendigt. Et par voksne dyr skal have mindst 60 × 30 × 30 cm, og dyrene i samme terrarie skal være omtrent lige store, fordi arten æder alt, der er mindre end den selv.

Bunden dækkes af fugtig muldjord, mos eller andet underlag, der holder på fugten. Bark, rødder og sten giver skjul, og dyrene gemmer sig gerne under dem om dagen. Snegleskaller og andre hule genstande med kun én åbning må ikke bruges, for dyrene kryber ind i dem og kommer ikke ud igen. Dyrene klatrer godt og slipper let ud, især som nyforvandlede unger, så låget skal sidde fast.

### TEMPERATUR

*Taricha torosa* er køleelskende. Om dagen skal temperaturen være 16-21 °C og om natten 14-18 °C. Temperaturen må ikke komme over 24 °C, og længere perioder over 21 °C skal undgås. Placér terrariet køligt, uden direkte sol og uden varmelamper.

Om vinteren holdes dyrene køligere, ved 5-12 °C; den kølige periode udløser yngleaktiviteten om foråret. Tallene er lånt fra *T. granulosa*. Hvor længe vinterhvilen skal vare, er ikke dokumenteret.

Læs mere: Vinterhvile og årstider

### LUFTFUGTIGHED OG FORSTØVNING

Underlaget skal være fugtigt, men terrariet skal ikke dryppe. Luftfugtigheden ligger på omkring 70-90 %, og daglig forstøvning med afkloret vand holder underlaget fugtigt. Arten tåler tørre perioder bedre end mange andre salamandre, men ventilation er vigtig, så der ikke opstår hudinfektioner.

Læs mere: Luftfugtighed, forstøvning og ventilation

### VAND OG VANDKVALITET

En lav skål med rent vand skal altid stå fremme, så dyret kan dække sig helt med vand. Brug postevand, der er behandlet mod klor og kloramin; destilleret og demineraliseret vand bruges ikke. Vandet skiftes ofte, så det ikke forurenes af foderrester og ekskrementer, og skålen skal være let at komme ind og ud af. Ingen grus eller småsten i vandet, for dyrene kan sluge dem.

Til ynglen er der brug for et akvarium med vand i 15-30 cm dybde, planter og en rampe af bark eller sten, så dyrene kan komme op af vandet.

### LYS OG UVB

Arten har ikke brug for UVB. Dagslys i rummet eller et svagt lysstofrør om dagen og mørke om natten er nok. Terrariet må ikke stå i direkte sol, og varmelamper skal undgås, fordi arten ikke tåler varme. Har rummet ikke dagslys, er et svagt lysstofrør på en timer nok.

Læs mere: Lys og UVB

### FODER

*Taricha torosa* er et opportunistisk rovdyr, der tager næsten alt, hvad den kan overmande. Regnorme er en hel kost i sig selv, og også kompostorme (*Eisenia fetida*) bliver taget villigt. Hertil kommer snegle, bænkebidere, fårekyllinger, myggelarver og andre små leddyr. Dyrene finder foderet både ved lugt og bevægelse og tager levende foder bedst. Større regnorme skæres i stykker. Fiskefoder og pellets er ikke egnede til en art, der lever mest på land. Voksne dyr fodres to til tre gange om ugen, og uspist foder fjernes. Foder, der gives på land, støves med kalk og vitaminer en gang om ugen.

Larverne er rovdyr og får først nyklækkede saltvandsrejer (artemia), små grindalorme og daphnier, senere hvide orme, blodorme, myggelarver og små regnorme.

Læs mere: Foderdyr: hold og avl Læs mere: Kalk, vitaminer og tilskud

### ADFÆRD OG HÅNDTERING

*Taricha torosa* er rolig, selskabelig og ikke aggressiv over for artsfæller af samme størrelse. I yngletiden bliver hannerne mere aggressive over for hinanden, og der dannes store kugler af dyr omkring en parringsklar hun. Efter ynglen vender dyrene tilbage til en mere ensom levevis. Arten kan frembringe klik, piv og fløjt: klik i fremmede omgivelser og ved konfrontationer, piv som forsvar og fløjt i samspillet mellem dyrene.

Dyret håndteres kun, når det er nødvendigt. Giften kan optages gennem sår og slimhinder, så hænder og redskaber vaskes grundigt, og man rører ikke ved øjne eller mund, før hænderne er rene.

## Avl

### KØNSMODENHED OG KØNSBESTEMMELSE

*Taricha torosa* bliver kønsmoden omkring treårsalderen. Kønnene skelnes lettest i yngletiden: hannen har glat hud, bred og flad hale, opsvulmet kloak og ru hornpuder under fødderne, mens hunnen har en smallere hale og en mindre kloak. Hannerne er lidt større end hunnerne.

### PARRING

Parringen sker fra december til maj. Hannerne går først i vandet og venter på hunnerne, og når de kommer, samles der flokke af dyr. Hannen sidder på hunnens ryg, gnider hendes snude med hagen og stryger hendes kloak med bagbenene; parringsgrebet kan vare mere end en time. Til sidst afsætter han en sædpakke, som hunnen samler op med kloakken. Hunnen kan parre sig med flere hanner. Arten yngler kun efter en kølig vinter.

### ÆG OG LARVER

Hunnen lægger æggene i klumper på 7-30 æg, fæstnet til rødder, planter og sten i lavt, roligt vand. Hver klump er indhyllet i en giftig gelé, og æggene indeholder samme gift som de voksne. Hvor mange klumper og æg en hun lægger pr. sæson, er ikke dokumenteret; tallet i boksen gælder en enkelt klump. De voksne æder gerne æg, så klumperne tages ud sammen med det, de sidder på. Larverne holdes i et akvarium med luftsten og rigeligt med vand og skal ikke stå for tæt. De får først de mindste levende foderdyr og senere større. Der er ingen yngelpleje.

### METAMORFOSE

Æggene klækker efter 14-21 dage, afhængigt af temperaturen. De fleste larver forvandler sig efter omkring to til tre måneder, når de er omkring 5 cm lange; larveperioden afhænger af foder og temperatur. Gællerne skrumper, og huden skifter struktur. Lige før forvandlingen skal akvariet have låg, for de nyforvandlede unger klatrer ud med det samme. Stil beholderen på skrå, så der dannes en rampe, og ungerne kan kravle op på land.

### OPDRÆT AF UNGER

De nyforvandlede unger holdes på land i en ren beholder med fugtigt køkkenrulle eller i et terrarie med mos og skjul under bark og sten. Underlaget skal være fugtigt og køligt. De får små foderdyr som bænkebidere, små fårekyllinger og mindre regnorme. Unge dyr mister let fugt og sidder derfor gerne sammen i klumper under skjul.

## Sundhed og typiske fejl

Arten er hårdfør, men disse problemer er hyppige:

- For varmt: længere perioder over 21 °C stresser dyret.
- Udtørring: hold underlaget fugtigt og lad altid en vandskål stå fremme.
- Dårlig vandkvalitet i skålen og akvariet: skift vandet ofte.
- Slugt grus eller småsten kan give forstoppelse.
- Fedme: arten æder alt, så fodr moderat.
- Hudinfektioner ved dårlig ventilation.

Giften er dødelig, hvis dyret sluges, og der findes ingen modgift. Hold salamanderen utilgængelig for børn og kæledyr, vask hænder grundigt efter enhver kontakt med dyr, vand eller indretning, og rør ikke ved øjne eller mund, før hænderne er vasket. Andre dyr, der forsøger at æde arten, kan dø.

Salamandre kan bære svampesygdommen Bsal (*Batrachochytrium salamandrivorans*), som er dødelig for mange arter. Sæt nye dyr i karantæne i mindst 60 dage, og vask hænder og redskaber mellem beholderne.

Gå til en dyrlæge med forstand på padder, hvis dyret afviser foder i længere tid, har åbne sår eller har problemer med at bevæge sig.

Læs mere: Karantæne og hygiejne

### Spørg altid dine kloge bekendte

Vejledningen er et godt sted at begynde, men den kan ikke erstatte erfaring. Dyr er forskellige, og meget af det vigtigste lærer man af dem, der har holdt arten i årevis. Tal med en avler, en erfaren holder eller en dyrlæge med forstand på krybdyr og padder, før du anskaffer dyret - og igen, hvis noget ser forkert ud.